

Kartläggning av program- och yrkesråd

VVS

Version: 1:1

Projektet startade 1 november 2021 och pågår till och med 28 februari 2023.

Projektledare: Susanna Bergman
Region Örebro län
Regional utveckling
Område utbildning och arbetsmarknad
Box 1613, 701 16 Örebro
Besöksadress: Eklundavägen 1

Kontakt: susanna.bergman@regionorebrolan.se
019-602 83 25
076- 719 47 00

Bakgrund

Program- och yrkesråd är en central struktur för samverkan mellan utbildningsanordnare och arbetsgivare. Att det finns fungerande program- och yrkesråd bidrar till att arbetsgivare kan rekrytera rätt kompetens. Region Örebro län ser kartläggningen av program- och yrkesråden för de gymnasiala yrkesutbildningarna som ett steg i regionens långsiktiga strategi för kompetensförsörjning där man genom projektet kan erbjuda processtöd till parterna för att utveckla samverkan. Regionala strukturer kring program- och yrkesråd där även vuxenutbildningens gymnasiala yrkesutbildningar ingår, medför ett regionalt perspektiv istället för ett lokalt vilket gynnar både utbildningsanordnare och arbetsgivarna då man kan göra samordningsvinster. VVS-utbildning på gymnasial nivå finns idag på Tullängsgymnasiet, Praktiska gymnasiet och Yrkesgymnasiet (endast en elev i åk 3 nästa läsår) i Örebro kommun, Möckelngymnasiet i Karlskoga samt Vuxenutbildningen i Kumla.

Genomförande

Kartläggningen har genomförts av projektledare Susanna Bergman för Region Örebro läns räkning genom intervjuer med rektorer för gymnasieskolan och vuxenutbildningen, yrkeslärare, apl-samordnare, arbetsgivare, VVSYN (VVS-branschens yrkesnämnd) samt Installatörsföretagen som är en bransch- och arbetsgivarorganisation. Sammanlagt har 17 personer intervjuats. Intervjuerna har genomförts i huvudsak digitalt med några undantag där intervjun genomförts fysiskt. Kontakt med Byggnads (fackförbundet för VVS-montörer) har skett per telefon.

Sammanställning intervjusvar utbildningsanordnare

Flertalet av utbildningsanordnarna önskar samverka kring ett gemensamt program- och yrkesråd då man haft svårt att få till det på egen hand. Möckelngymnasiet har valt att avstå från medverkan då man upplever att samverkan lokalt fungerar med arbetslivet.

Utvecklingsområden

- Mötesstruktur, agenda, innehåll, syfte är viktigt.
- Någon måste ta ansvar och följa upp, blir annars bara ett möte här och nu utan framåtsyftning.
- Mötet måste ge något för alla parter- hur skapar vi det?
- Fokusområde till programrådet som kommuniceras i god tid.
- Gemensamma strukturer kring APL, när ska APL förläggas? Årshjul? Vad behöver eleverna kunna innan APL?
- Hur få till handledarutbildningen?
- Vad eleverna får med sig i form av certifikat mm.
- Elevmedverkan i programråd- hur utveckla den?
- Hur arbetar man med utvärderingar? Hur tas resultatet tillvara?
- Inte tänka konkurrens- fokus på samverkan. Vad förenar oss?
- Utmaning att få med små företag i programråd.
- Erfarenhetsutbyte- hur har man löst olika saker.
- Utmaning lärling- skolförlagd utbildning i samma forum. Kan vi lösa det?

Övriga synpunkter

- Får man tydliga krav och förväntningar från branschen direkt så byter de osäkra eleverna spår tidigare.
- Hur attrahera tjejer till utbildningen?
- Branschorganisationer är viktiga. I program- och yrkesråd där de medverkar bidrar de med helikopterperspektiv och kan ge den samlade rösten från branschen på ett annat sätt än en enskild arbetsgivare.
- Önskar att arbetsgivarna syns mer i skolan, förväntningar inför apl, berättar om branschen.
- Politisk medverkan är önskvärt.

Sammanställning intervjusvar arbetsgivare

- Vad eleverna behöver kunna innan de går ut på sin APL (arbetsplatsförlagt lärande), samt praktiska delar som behöver finnas på plats inför apl t. ex ID06 (identitetskort för tillträde till byggarbetsplatser), utrustning de behöver ha med sig i form av kläder, grundläggande kunskaper kring verktyg mm.
- Kan skolorna ta fram ett gemensamt dokument som ska med till APL: kontaktuppgifter till anhöriga, till skolan mm. Sällan det finns.
- Karta över utbildningarna- antal elever i de olika årskurserna.
- Utbildningens utformning. Gå igenom utbildningens innehåll- kurserna, vad innehåller de? Vilka skillnader finns? Vad behöver moderniseras?
- Grundpraktik- miljöpraktik i åk 1.
- Förväntningar och förberedelse inför APL- alla parter. Bättre framförhållning.
- Gymnasieeleverna är dåligt förberedda för arbetslivets krav.
- Tydlig kommunikation- ibland rörigt med flera från samma skola som ringer.
- Ta in arbetslivet i skolan tidigt- prata möjligheter i branschen tidigt, entreprenörskap.
- Elevernas input är jätteviktig.
- Eleverna behöver vara på flera olika företag under APL.
- Dialog kring utbud och efterfrågan- kompetensförsörjning/ dimensionering.
- Snabbare respons när elever strular, tar för lång tid idag innan skolan agerar.
- Yrkeslärarbristen tydlig- främst på friskolorna.

Sammanställning intervjusvar Installatörsföretagen

Föreningen Installatörsföretagen är en idédriven, politiskt obunden medlemsstyrd bransch- och arbetsgivarorganisation med 3600 medlemsföretag som har 55 000 medarbetare. Man arbetar bland annat med branschutveckling och opinionsbildning.

- Branschen kan ge synpunkter på de valbara kurserna. Borde diskuteras mer vad eleverna behöver mer av i sin utbildning- motsvarar det vad arbetsgivarna efterfrågar?
- Formulera syftet med program- och yrkesrådet skriftligt.
- Samordna kring APL. Elever ska inte själva ringa runt och ordna plats. Det ligger på skolorna.
- Be arbetsgivarna om synpunkter och input i en specifik fråga inför programrådet.

- Skolan måste vara tydligare mot arbetsgivarna att deras engagemang är viktigt och att de kan bidra till att göra utbildningen mer gångbar.
- Kan skolorna ”ge” något tillbaka för de som genomgår handledarutbildningen för att öka motivationen? Viktigt att arbetsgivarna ser till att ”rätt” person handleder elever.
- Eleverna måste våga tycka till om t ex kring den handledning de fått under sin APL.
- Börja med att få med några större aktörer till programrådet för att få igång det och bygg vidare utifrån det.

Sammanställning intervju med VVSYN, VVS-branschens yrkesnämnd

VVS-branschens yrkesnämnd är en gemensam organisation för Installatörsföretagen och Byggnads. Arbetsmarknadens parter samarbetar genom yrkesnämnden när det gäller yrkesutbildning inom VVS-branschen för VVS-montörer, industrirörmontörer, VVS-isolerare, isoleringsplåtslagare och sprinklermontör. Nämnden består av ett kansli och av parterna utsedda utbildningsansvariga fördelade på 11 regioner. Organisatoriskt är VVSYN en ideell förening.

- Ser positivt på samverkan mellan utbildningsanordnare. Det är viktigt att ha en dialog mellan utbildningsanordnare och arbetsgivare kring möjligheter att rikta in kurser i programfördjupningarna mot olika yrkesutgångar vid behov t ex erbjuda kurser inom isoleringsmontör, ventilationsmontör, industrirörmontör och sprinklermontör för att öka anställningsbarheten och bredden på eleverna som kommer ut.
- Eleverna behöver få en bredd och möjlighet att lära sig flera olika moment/ arbetsuppgifter under sin APL.
- Man behöver prata om förväntningar i de kurser där en viss procent skall genomföras under APL som VVS-teknik. Vilka moment skall eleven tillgodogöra sig under sin APL? Det behövs en tydlighet kring detta mot arbetsgivaren. Man kan exempelvis förenkla Skolverkets information och skapa egna matriser.
- Idag finns en missuppfattning hos en del arbetsgivare att de åtar sig att erbjuda eleverna en lärlingsanställning efter avslutad utbildning om de tagit emot på APL. Det behövs en tydlighet att den förväntan inte stämmer, utan att man kan bidra till att eleven utvecklas och får yrkeskunskaper genom sin

APL. En tydlighet kring detta kan minska motståndet att ta emot elever på APL.

- VVSYN har en stark önskan att de arbetsgivare som tar emot elever på APL även är med och medbedömer gymnasiearbetet. Ger arbetsgivaren ett kvitto på att eleven under sina APL-perioder utvecklat nödvändiga kunskaper och färdigheter att arbeta självständigt. Detta kommer att komma som ett krav framöver för de skolor som är certifierade VVS-college.
- Det är bra om man kan få med kontaktpolitiker till programrådet. Programmet är litet men dyrt i drift. Det finns ett behov av ökad frihet att frånga kommunernas upphandlade leverantörer då materialinköp tenderar att bli mycket kostsamma den vägen.
- Det är också bra att förlägga programråd även ute hos arbetsgivarna och elevmedverkan behöver förberedas väl av skolan inför möten. Man behöver påminna om kommande programråd när yrkeslärarna är ute på apl-besök för att hålla det vid liv.

Nuläge- vad händer framåt?

Utbildningsanordnarna och arbetsgivarna har tydligt och konkret framfört vad de ser som angelägna frågor att lyfta med varandra. Utifrån detta finns en bra grund för kommande samverkan. Utbildningsanordnarna genomför egna planeringsmöten inför det första programrådet i början av höstterminen där beslut tas för kommande utvecklingsarbete. Susanna Bergman, projektledare i Region Örebro län har genomfört intervjuerna och sammanfattat inkomna synpunkter på utvecklingsområden. Projektledaren kommer att finnas med som stöd under uppstartsarbetet av program- och yrkesrådet och vara sammankallande för möten inledningsvis. Stöd kommer också att ges i form av att sammanställa och presentera en översikt över elevantal på skolenheterna samt framtagande av apl-översikt. Parterna ser ett behov av ett tydligt formulerat syfte för att mötas, skapa gemensamma strukturer och samordning kring APL-frågor, dialog kring utbildningens innehåll samt att få till elevmedverkan med kvalitet. Samtliga parter anser att handledarutbildningen är en utmaning att få till. Det behövs fortsatt dialog kring hur man kan få till den.

De som intervjuats i kartläggningen är: Monica Möller, rektor på Tullängsgymnasiet, Håkan Björnsson yrkeslärare och apl-samordnare på Tullängsgymnasiet, Madelene Karlsson rektor på Yrkesgymnasiet, Jennie Wecksell apl-samordnare på Yrkesgymnasiet, Helena Nordengren programansvarig på Yrkesgymnasiet, Per Tengvall yrkeslärare på Praktiska gymnasiet, Alexander Wilhelmsson rektor på praktiska gymnasiet, Lena Jonsson Arndt rektor på Möckelngymnasiet, Lars Nilsagård rektor på vuxenutbildningen i Kumla, Mats Fredriksson på Installatörsföretagen, Henrik Johnsson på VVSYN, Patrik Hjelm på Byggnads, Martin Hedberg på Assemblin, Joel Kihl på Bravida, Johan Persson på Essén Rör, Mikael Johansson på Radiator VVS samt Mattias Wingsköld på VVS-Bröderna Örebro.